

דטעמא הוא משום דכמה דלא מסרח לא גביל וכי מסרח עפרא בעלמא הוא. דהרמב"ם סובר דהך טעמא דכי מסרח עפרא בעלמא הוא לא מהני רק אם באנו לדון איסורו מדין יוצא, והוה עיקר איסוריה משום שבא מן הטמא, ובוה הוא דמהניא הא דכיון דבשעתא דקא גביל עפרא בעלמא הוא, ע"כ שוב לא הוי יוצא מן הטמא, אבל אם אמרינן דאיהו מצד עצמו חילל ביה איסורא, אי"כ לא שייך כלל טעמא דגביל מעפרא, דמ"מ שפיר חילל עליה איסורא מחמת עצמו, והוה שהוסף דהרמב"ם הא דאין מינו טמא, ר"ל דמשום הכי לית ביה איסורא מחמת עצמו, וכל איסורו הוא רק משום יוצא מן הטמא, ועל זה מהני טעמא דקא גביל מעפרא, ונמצא דהנך תרי טעמים תרונתיהו צריכין להדרי, וכש"נ, ע"כ.

וראה בשו"ת ורע אברהם סי' יא, שמבאר יפה ענין זה, ויש להוסיף ביאור הטעם שהרמב"ם לא הוכיר מה דמבאר בגמרא: אימת גדלה כו' עפרא בעלמא הוא, משום שהיה לו גירסת כתי' מינכן ושם ליתא כלל כל הקטע הזה, וכן נראה מגי' השטמ"ק שזה היה פירוש על הגליון ונכנס בפנים.

סימן ג

אגוז של ערלה ונעשה אילן מותר, משום דהוה שינוי פתאומי

בירושלמי שביעית פ"ג דיש בו קדושת שביעית, ואיך הדין לגבי ערלה, דכל הדקלים כן, וע"כ דהמציאות כן והוה בריה חדשה ממש, וי"ל כמ"ש התוס' פסחים דף מה, ד"ה הוא הדין, כו', עכ"פ כל דבר האב בגדר שינוי פתאומי אין לה שם האב שלה, ועיין בדבריו רבינו בספד המורה ח"ב בהקדמה גבי כל משתנה מתחלק, ע"כ, ראה מ"ש בזה לעיל פט"ז לענין כל משתנה מתחלק, ובצ"פ ערכין, 77.

דבי כרבא בשם הרמ"ה, ועי' במדרכי פרק העור והרוטב גבי עופות הגדלין באילן, ע"ש, ועיין בירושלמי ספ"א דערלה גבי אפרוח ביצת הקדש וביצת ע"ז, ועיין במש"כ הראב"ד ז"ל בתו"כ פ' ויקרא דאף דאמרינן במעילה דף יב ע"ב דביצת הקדש אין בו מעילה זה רק בזמן שהקדישן היו ביצים גמורות, אבל אם אח"כ נגמרו והושיב עליהם שובך וילדו תורים חל עליהם קדושת הגוף, ע"ש.

ונראה דזהו כוונת הגמ' תמורה דף לא ע"ב הני מילי גידולין דחזיא למזבח, ע"ש ברש"י ותוס', ור"ל כה"ג דאפרוחים היוצאים מהביצים חזיא למזבח, ועיין חולין דף קלח ע"ב, ע"ש, אך למאן דאמר שם בירושלמי דאפרוח של ביצת ע"ז מותר ושם לא שייך הטעם דעפרא בעלמא דפרש ע"ז אסור, וע"כ כטעם רבינו מחמת שאין מינו טמא, וא"ש, וכבר כתבתי בזה, ע"כ.

ועיקר החילוק הנ"ל דאיסור טריפה אינו מחמת עצמו וטמא מחמת עצמו מבואר גם בחדושי ר"ח הלוי על הרמב"ם שם, וז"ל: מעתה מיושבים היטב בדבי הרמב"ם שכתב טעמא דמותר אפרוח שנוגד מביצת טריפה משום דאין מינו טמא, ולא תקשי עליה מהא דבתמורה אמרינן

בצ"פ מהר"ת, צד 70 ע"ב: בהך מחלוקת דע"ז דף מח ע"ב, וערלה פ"ב, נטע אגוז של ערלה ונעשה אילן, דת"ק ס"ל דאף אי נימא דזה וזה גורם אסור, מ"מ זה מותר, והטעם דכל היכא דהוה שינוי פתאומי ונעשה דבר חדש ממש וכן המציאות, וראיה דהרי יש מאן דאמר בירושלמי ברכות פ"ו דהקדור של דקל מברכין עליו בורא פרי העץ, עי' ברכות דף לו, ועירובין דף כט, ומבואר

סימן ד

גר שנתגייר גדר שינוי הדרגי, עבד שנשתחרר גדר שינוי פתאומי

דף עה, ותמורה דף לא, ובשבת דף קיב ע"ב, מ"מ הצורה עדיין קיימת עליו.

וכבר כתבתי דמ"ש רבינו גבי כלי שרת שנשברו דאם התיכן הוה כחדשים, מ"מ קדשים חזינן דהצורה נשארה עליהם ושמן עליהן, וזה נקרא גדר שינוי הדרגי, אבל עבד הוא בא בגדר פתאומי, דכל זמן שהוא עבד כמו שאינו, ע"י נזיר דף סב ע"ב אין נפשו קנויה לו, והא דאוכל דתרומה ובפסטי, זה רק מחמת אדון, וכמו שכתבתי בזה, דבטל לרבו, וכן בעירובי, עיין עירובין דף עט ע"ב, ודף פב ע"א, ונ"מ דגבי עירוב תחומין אין צריך עכורו ב' סעודות, ע"ש, ולכן אין עליו שם מציאות כלל ונעשה בריה חדשה ממש, ועיין גיטין דף מג, ובירושלמי קדושין פ"א גבי שפחה חרופה, ובמ"א אבאר זה, ולכן לא קיים פריה ורביה, ע"כ.

בצ"פ מהר"ת, דף לג ע"ד: קי"ל ביבמות דף סב, דעכו"ם שנתגייר והיו לו בנים בגיוותו דפטור מפריה ורביה, ע"ש בגמ' דנקט שם עכו"ם בני פריה ורביה, וע"ש ברש"י ותוס', אך באמת ר"ל כך, דלא דהוא מצווה על פריה ורביה רק דמ"מ הא יש לו בנים, ואף אם אח"כ לאחר שנתגייר אם יוליד עוד בנים לא יקיים מצוה כלל דהרי יש לו, כו', עכ"פ החיוב הוא שיהיו לו בנים ולא שיווליד בנים, ולכן כיון דיש לו נפטר, ולא מהני כלל מה שיהיה לו עוד, אבל גבי עבד אף אם היו לו בנים בהיותו נכרי ואח"כ נעשה עבד ואח"כ נשתחרר, מ"מ צריך לקיים פריה ורביה, דאף דגר שנתגייר כקטן שנוגד ועבד שנשתחרר כקטן שנוגד וכן שנעשה עבד כקטן שנוגד, עי' סנהדרין דף נח ע"ב, אך נ"מ דגבי גר השינוי הוי על ידו בדעתו וברצונו, ואף דהוי פנים חדשות, עי' ע"ז